

[Sigsgaard.]

for en understregning af, at en sådan helhedsvurdering altid skal danne baggrund for afgørelsen af den aktuelle sag.

Det siges ofte, at der i forsvaret er og må være absolut lydighedspligt. Sidst blev det sagt af en militær talsmand i en studiekredsudsendelse i fjernsynet for nogle dage siden. Jeg ved meget vel, at der i teorien er undtagelser, men det er vist den almindelige opfattelse, at lydighedspligten er absolut ubetinget, og det er vel også sådan, at ophavsmændene til denne opfattelse er befalingsmændene. Det er farligt, hvis en sådan opfattelse breder sig. Det burde indskærpes, at lydighedspligten aldrig må nævnes, uden at der tages de nødvendige forbehold. Det må f. eks. altid oplyses, hvordan den menige skal forholde sig over for en ulovlig befaling.

Jeg forstår på den højtærede minister, at han vil foranstalte indgående undersøgelser af klimaet i forsvaret ud over dem, der allerede er foretaget, men hvis resultat folkettinget desværre ikke er underrettet om. Jeg må vel forstå det sådan, at man bl. a. nu vil undersøge, hvordan loven om talsmænd og klageadgang fungerer i praksis, antagelig med henblik på eventuelle nødvendige lovændringer. Der er grund til at udtrykke tilfredshed med, at disse ting nu skal undersøges. I denne forbindelse bliver det interessant at få oplyst, hvor mange talsmænd der — om jeg så må sige — i utide frasiger sig hvervet, hvor mange der nægter at modtage valg som talsmænd, og hvor stor aktivitet talsmændene udfolder, i hvilket omfang talsmandssystemet overhovedet fungerer, og i hvor vid udstrækning almene spørgsmål drøftes mellem talsmændene og de foresatte. Dette hjemler loven jo adgang til.

Man overvejede jo i sin tid at bestemme, at klager skulle fremføres for regimentschefen, men gik atter bort herfra, hvorefter det i loven kom til at hedde, at klager skal fremføres for afdelingschefen. Hvis det nu er afdelingschefen, man ønsker at klage

over, så skal klagen fremføres for den selv samme afdelingschef. En sådan bestemmelse forekommer helt urimelig og er vel medvirkende til, at klageadgangen udnyttes så lidt, som tilfældet er.

I det interview, som indirekte danner baggrund for denne debat, siger den værnepligtige, at de menige lever under et terror-system og derfor ikke tør hævde deres ret. Han henviser til, at de menige ikke vover at klage af frygt for f. eks. at miste deres weekendfrihed. Mere væsentligt for mange soldater er det dog vel, at de ikke tør klage, fordi de frygter, at den befalingsmand, der klages over, skal gøre resten af tjenestetiden sur for dem, og det er vel rigtigt, at soldaternes fuldstændige afhængighed af de foresatte gør det til en umulig opgave at skabe et ideelt klima i forsvaret.

Alligevel er der meget, der kan rettes. Til en begyndelse burde man sørge for, at lydighedspligtens begrænsning indskærpes, og at de menige opfordres til ikke at afholde sig fra at bruge deres rettigheder af de grunde, jeg her har nævnt.

I det omhandlede interview argumenteres der for indførelse af talsmandsbeskyttelsen på linje med tillidsmandsbeskyttelsen på arbejdspladsen. Tilsynladende afviser ministeren dette som urealistisk tankegang. Jeg må tilstå, at jeg ikke helt forstår den højtærede minister, for det kan da vel ikke være hans opfattelse, at klimaproblemerne klares blot derved, at de konstateres og omtales. En central reform må netop være forbedret beskyttelse af de menige og deres rettigheder, og her må talsmandsbeskyttelsen komme stærkt ind i billedet.

I redegørelsen pegede den højtærede forsvarsminister på, at mødet med forsvaret oftest er et chok for den værnepligtige, og jeg forstår, at han gerne ser denne chokvirkning afbødet. Der er grund til at nævne, at netop i denne mest kritiske tid står de værnepligtige særlig svagt. Ikke blot er de usikre og bange for at hævde deres rettigheder, men talsmandsordningen fungerer på dette tidspunkt ikke godt, idet talsmændene